

Medmännsklighet

Elisabeth Ohlson Wallin, på Stadshuset Kronan i Örnsköldsvik

Brister jag i medmännsklighet om jag inte vill se in i skrevet på en läderklädd man, iförd harness på överkroppen och med piska i hand? Jag har hans förmodade könsorgan i ögonhöjd, paketerat i ett pungskydd av läder, så kallad jock-strap, som är tätt besatt med nitar av metall.

Frågan inställer sig när jag ser mig om bland Elisabeth Ohlson Wallins tio fotografier i foajén i Stadshuset Kronan i Örnsköldsvik. Medmännsklighet är utställningens tema, titel och budskap. Örnsköldsviks museum visar bilderna i kommunens mest offentliga rum dit allmänheten har tillträde och där 250 tjänstemän och förtroendevalda arbetar i tre våningsplan. Ämnet anknyter till en pågående webbutbildning i mångfalds- och jämställdhetsarbete bland kommunens anställda. Utställningens curator Ulf Edberg finns dessutom på plats under dagtid. Öppen för samtal och frågor genomför han också visningar för grupper och skolklasser. Det är generöst och genomtänkt.

Metoden att regissera och iscensätta stillbilder i stora format delar Ohlson Wallin med flera fotografiska nydanare liksom återbruket av äldre måleri i kompositionen. Kanadensiske Jeff Wall har förklarat att det klassiska europeiska måleriet, formaten och dess attraktionskraft på stora åskådarskaror, fick honom att vilja åstadkomma något liknande med fotografiet. Britten Tom Hunter, utställare på Sundsvalls museum 2015, har tagit intryck av bland andra 1600-talsmålaren Vermeer när han fotograferat bland nutida i sitt grannskap i London. Båda skildrar sina medagerande med självklar värdighet. Upphovsmännens känsla för medmännsklighet infinner sig även hos betraktaren.

Barockmålaren Caravaggio och dennes efterföljare Artemisia Gentileschi sägs höra till Ohlson Wallins inspiratörer. Två foton ur serien *Porträtten som aldrig blev målade* avbildar nutida personer med funktionsvariationer. Vilka deras problem än är ser de ut att lindras av bildernas sepiatonade skönhet och den påkostade historiska klädsel, som de ikläts inför fotograferingen. Kunde de avbildas med samma värdighet om någon av dem satt i vanlig klädsel i elrullstol i entrén till Hemköp vid torget i Örnsköldsvik? Porträttet av Caroline från 1999 visar på en sådan möjlighet. Hon är en drogberoende prostituerad, som avbildats i sitt rätta element ovanför Plattan vid Sergels torg. Hennes blick inger respekt. Ohlson Wallin arbetar här efter egen förlaga. Hon efterliknar det porträtt hon gjort av drottning Silvia vid en balustrad på Drottningholm. Kan man tänka sig det omvända? Att drottning Silvia avbildats med porträttet av den prostituerade Caroline som förebild? Det drottninglika har de i varje fall gemensamt.

Ohlson Wallin hämtar motiv bland utsatta i olika belägenheter, mest ur ett identitets- och genusrelaterat perspektiv; bland homosexuella i Vitryssland och HBTQ-aktiva israeler och palestinier i Jerusalem. En stor utställning ägnad transpersoner har just öppnat på Dalarnas museum i Falun. Den otränade, bukfete, rökande, sexuellt oförmögne arbetslöse eller fattigpensionären står inte i fokus i någon bild jag sett av henne. Begreppet medmännsklighet är dock något villkorslöst, som bör omfatta alla. Den mest inkluderande bilden i utställningen är därför en gruppbild med unga människor, där ingen särskild är i fokus, utan alla. Porträttet med författarna Birgitta Stenberg och Kerstin Thorvall i sällskap med Lill-Babs Svensson från 2003 får väl representera min egen kategori; äldre aktiva kvinnor som inte gett upp. I efterhand får man vara glad att bilden

VOLYM

blev till. En nationalromantisk bild av hjälpsökande allmog i en roddbåt, som motas bort av nutida uniformsklädd kustbevakning berör dagens stora politiska fråga; den om migration och asylrätt. Men det är en solitär bild, som inte ingår i någon serie.

Ohlson Wallin spelar med det dokumentära. Men i bilderna är allt uppskruvat till max. Effekterna och kontrasterna staplas på varandra. Jag blev mer gripen av Conchita Wursts genusöverskridande framträdanden i Eurovisionsschlagerfestivalen 2014 än jag blir av de sexuellt utlevande aktörerna i Ohlson Wallins foton. Varje konstnär har frihet att göra sina val. Frågan är om bilderna uppnår syftet att verka för medmänsklighet? Det provocativa greppet har sina begränsningar och kan leda till att man istället tappar intresset. Eller att man börjar förströ sig på hemsidor, som saluför sexredskap och annat så kallat vuxenkul.

Medmänsklighet är inget styrkeord. Ändå är innebörden allomfattande. Dessvärre stod medmänsklighet lågt på agendan i den partiledardebatt som fördes i SVT strax efter mitt besök på utställningen. Begreppet behöver sina tillskyndare och försvarare i alla lägen. Vem förmår idag skänka medmänsklighet åt bilden av aktuella uslingar som de dömda Rakhmat Akilov och Peter Madsen eller den utpekade Jean-Claude Arnault?

Text: Margareta Klingberg

Foto: Elisabeth Ohlson Wallin

Volym 2018-05-13